

Konsultasjonsplikt for kommuner

Erfaringer fra distriktene

Reindriftnskonferansen Trøndelag 6. juni 2024
Marit Østby Nilsen, arealrådgiver arealtjenesten

Norske Reindriftnsamers Landsforbund
Nørjen Saemiej Rijnkesiebrje
Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi

2021

Ságat MENY MIN SIDE LES E-AVIS SØK

Nå er konsultasjonsplikten lovfestet

Her tar sametingspresident Aili Keskitalo (NSR) konsultasjonsloven gjennom plenium for andre gang, etter at Stortinget sendte saken tilbake til regjeringa. Nå er loven endelig vedtatt. Foto: Steinar Solås

- Et stort fremskritt for samenes rettigheter, mener NSR.

Publisert: 03.06.2021 kl 21:30 Sist oppdatert: 03.06.2021 kl 21:31

Steinar Solås

Torsdag vedtok Stortinget å lovfeste plikten til å konsultere Sametinget og berørte samiske interesser i saker som kan påvirke samiske interesser. Konsultasjonsplikten skal gjelde både for stat, kommune og fylkeskommune.

SISTE NYTT

Publisert: 06.06.2024 kl 09:00

Utvider tilbudet med lokal mat

E24 Børs Aksjelive Tips oss! Logg inn Kjøp E24+ Meny

Annons

Vink
fra Aftenposten

Oversikt over opplevelser i byen og Marka, så du kan bruke hele Oslo

Vindkraft i Norge

Reineiere på Fosen vant over vindkraftutbyggerne i Høyesterett

Høyesterett gir medhold til reineierne i Fosen. Både Storheia og Roan vindkraftverk er satt opp i strid med urfolksrettighetene, slås det fast.

Reinsdyr vandrer rundt nær vindturbinene på Storheia vindpark, som er den største av vindparkene på Fosen. Foto: Heiko Junge

Av NTB, Kjetil Malkenes Hovland og Eivind Bø

Forvirring, uklarheter og uvilje?

Hvem?

Hvordan?

Hva?

Hvor/når?

Konsultasjoner

Siida

Distrikt

Høringer

Hva er hva?

Uformelle møter

**Hvem er
hvem?**

Konsulenter

Statsforvalter

Same

Informasjonsmøte

Reineier

Fysiske
konsultasjoner

Reindriftsåret

Tidspunkter

Møtested

Praksis for
avklaring

Hvordan

Telefon

Hvor og når?

Statsforvalter

Same

TEAMS

Reineier

Free Prior and Informed Consent – Fritt, forhåndsinformert samtykke

FPIC, sentralt begrep i internasjonal urfolksrett
Skal sikre gode prosesser - krav til “effektiv deltakelse”

--> Konsultasjonsplikt (ILO 169, SP art. 27, Sameloven)
--> Åpenhetsloven, respekt for menneskerettigheter i
større virksomheter

Lovdata, åpenhetsloven

*NiM-rapport : "Menneskerettslig vern mot inngrep i samiske
bruksområder", 2023*

Konsultasjoner-rammer

Formålet med konsultasjonene er å sikre at berørte samiske interesser kommer tidlig inni prosessene, og at de har en reell mulighet til å påvirke beslutningene. Begge parter skal gå inn i prosessene i god tro med mål om å komme til enighet.

Gode konsultasjoner bidrar til å forebygge konflikter, klager og rettsprosesser, og slik sett legge til rette for at tiltak kan gjennomføres smidigere og raskere.

Protokoll/referat

--> SO FAR SO GOOD?

«Vi har måttet prioritere konsultasjoner høyt. For de fleste i reindriften er dette en ny oppgave. Et unntak er de distriktene som er berørt av den nye 420 kV-linja da statsselskaper som Statnett har vært forpliktet av konsultasjonsavtalen siden 2005. For kommuner og fylkeskommuner er dette en ny oppgave. Areal tjenesten har brukt mye tid på opplæring både internt i reindriften og av kommuner. **Situasjonen er veldig forskjellig fra kommune til kommune. I mange kommuner er det slik at man bruker argumentasjon av typen «reindriften stopper alt», og det man har av lovverk og saksbehandlingsrutiner brukes mot reindriften, mens reindriftenes rettigheter oversees. Det er derfor viktig å støtte opp om reindriften, som ofte blir overkjørt.»**

Isak Henrik Eira (evaluering av rådgivingstjenesten i arealsaker, Jan Åge Riseth 2023).

*“Vi har fått mange gode lover. Vi har fått beskyttelse,
men det implementeres ikke i den praktiske hverdag.
Skal det være min plikt å vike og forlate min kultur og
gå inn i det norske samfunn?*

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Status nå?

Distriktene og kommunene har bygd kompetanse

Likevekt i prosesser

Ulik praksis og tilnærming i kommunene

Gode praksiser

Gode praksiser- Eksempel Indre Fosen

Oppstart

Møte mellom kommunen og
sijten

Saksbehandlere fra ulike felt
-->Kompetanse

Felles avklaring og forståelse for hvordan en konsulterer videre

Tilnærming til konsultasjoner

Kommer for sent inn!

Alternativvurderinger

Unngå å konsultere, konsultere sent, reelle konsultasjoner

Holdninger

Kommunen har allerede bestemt seg

Konsultere om noe som er gjennomført - "Vannet som rant i fjor"

Kommunens ansvar

Ivareta arealene for reindrift

Kommuneplaner

Folkerettslige
forpliktelser

Konsultasjoner og kunnskapsgrunnlag

Felles forståelse

- Distriktene strekker seg over flere kommuner, fylker og land.
- Å illustrere inngrepssituasjonen på en forståelig måte er krevende
- Kumulative effekter av inngrep er utfordrende å forstå, men må vurderes.
- Mangel på overordnet arealplanlegging og en forståelse av felles ansvar for å bevare reindriftsarealene.

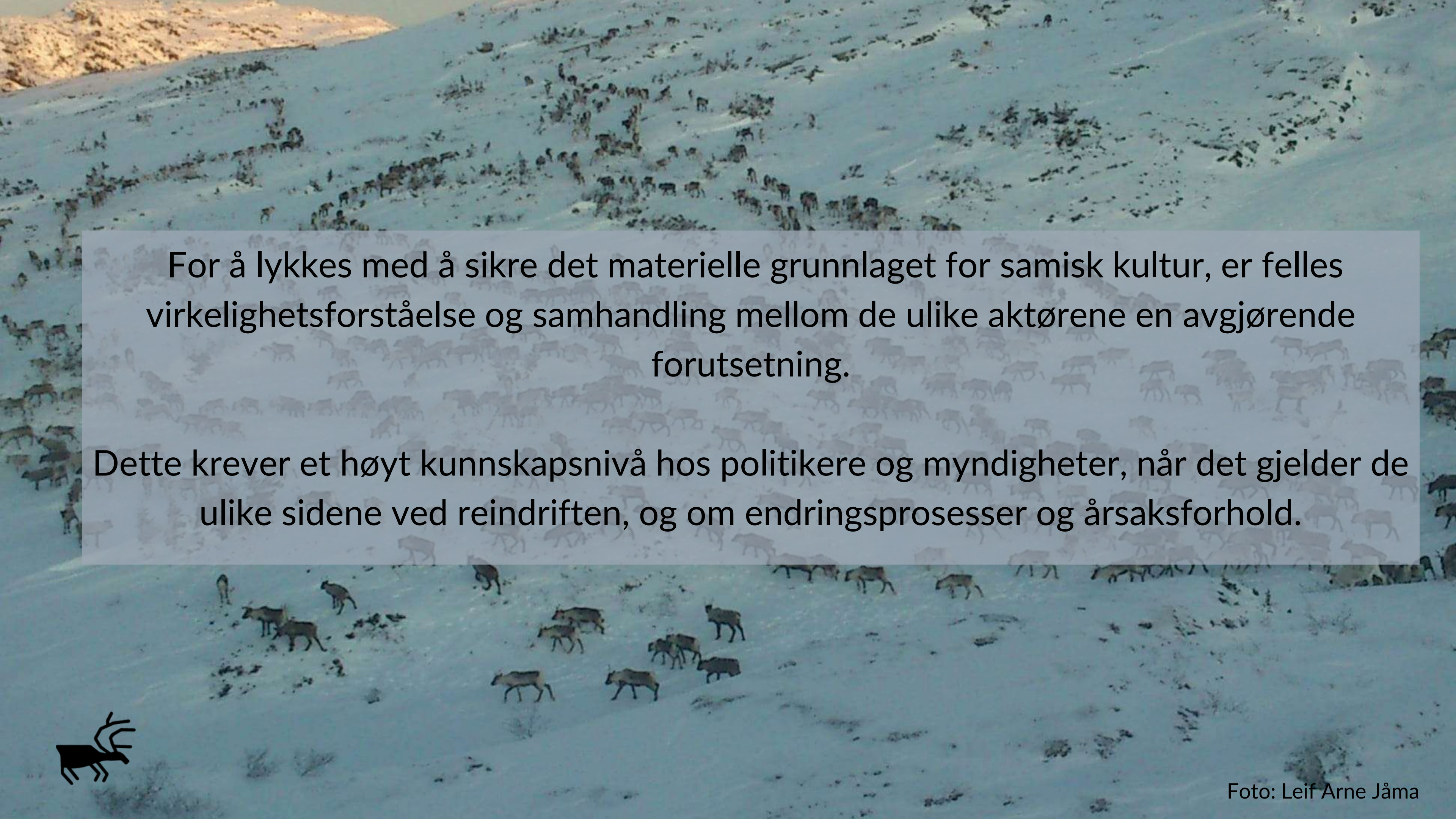

Både kommuner og statsforvalteren er pålagt gjennom plan- og bygningsloven «å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv». Statsforvalteren skal ivareta vesentlige minimumsbeiter som flyttleier, kalvingsland og paringsland for reinen der reinen har beiterett. Noen ganger overstyres også statsforvalteren av våre departementer dersom andre nasjonale interesser anses som høyere prioritet.

Det er kommunene som vedtar kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og eventuelle dispensasjoner fra slike planer. Samtidig er kommunen forpliktet til å legge et tilstrekkelig og oppdatert kunnskapsgrunnlag til grunn for sine vedtak, og sørge for god medvirkning i prosessene om arealforvaltning. Ved behov eller ønske vil statsforvalteren være en aktiv og konstruktiv aktør i slike prosesser.

Frank Jenssen: Ságat, 4.6. 2024

An aerial photograph showing a vast herd of reindeer scattered across a wide, snow-covered landscape. The reindeer are small, dark spots against the white snow, and their movement has created faint tracks. The terrain appears to be a mix of open fields and low hills. The lighting is soft, suggesting an overcast day or early morning/late afternoon.

For å lykkes med å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur, er felles virkelighetsforståelse og samhandling mellom de ulike aktørene en avgjørende forutsetning.

Dette krever et høyt kunnskapsnivå hos politikere og myndigheter, når det gjelder de ulike sidene ved reindriften, og om endringsprosesser og årsaksforhold.

Tidsperspektiv

Kommunenes planperioder - Reindriftenas
evighetsperspektiv

Kompromiss, litt tap hver gang?

Utfordringer

Bit for bit tap av arealer

Kunnskapsgrunnlaget

Kommunens ansvar

Reelle konsultasjoner

Diskuterer faktum i stedet for løsninger

Implementeringsgap

En gjennomgang av denne lista viser at de fleste utfordringene gjelder systematiske mangler i og omkring systemene for reindriftas arealsaker. De kan sammenfattes til at reglene ikke følges i tilstrekkelig grad, på grunn av manglende/mangelfull kompetanse, kapasitet, respekt og prioritet hos aktørene som deltar i prosessene.

(evaluering av rådgivingstjenesten i arealsaker, Jan Åge Riseth 2023)

Hva må til for å få til gode konsultasjoner?

Konsultasjoner som verktøy

Må tidlig inn!

Konsultasjoner med kommunene i enkeltsaker, men en kontinuerlig prosess

Gjensidig respekt

God møtekultur

Reelle konsultasjoner

Dekning av kostnader

Kunnskap/kompetanse

Vilje!

Gæjhtoe/takk

